

(Ferré et al., 2025; Nikzad, n.d.). In intercultural communication, this can create misunderstandings. For example, Herero speakers may interpret facial expressions differently than English speakers because of their language. Cultural rules also affect how emotions are shown; Japanese people may hide distress with a smile, while Americans may express it more openly (Pogosyan, 2021).

Understanding how language expresses emotion helps improve intercultural communication in diplomacy, business, and education. Future research should combine language and emotion studies and consider factors like bilingualism and personality differences. By knowing how language shapes feelings, we can communicate across cultures more clearly.

References

1. Ferré, P., Fraga, I., & Hinojosa, J. A. (2025). The interplay between language and emotion: Introduction to the special issue. *Cognition and Emotion*, 39(7), 1405–1417. URL: <https://doi.org/10.1080/02699931.2025.2549966>
2. Nikzad, N. (n.d.). How language affects emotional expression. *Translation Excellence*. URL: <https://translationexcellence.com/language-effects-emotional-expression>
3. Pogosyan, M. (2021, October 25). Communicating emotions across cultures. *Psychology Today*. URL: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/between-cultures/202110/communicating-emotions-across-cultures>

УДК: 811.111:811.161.2]’25:005.21

Стратегії перекладу назв англomовної нехудожньої літератури українською мовою

Коваленко Яна

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ya.kovalenko@ukma.edu.ua

Ключові слова: переклад назв, нехудожня література, стратегії перекладу, прагматика заголовків, функціональний підхід, культурна адаптація, видавничі стратегії.

Зростання популярності англomовної нехудожньої літератури в Україні посилює увагу до того, як виглядає назва книги, адже вона часто стає першим джерелом очікувань щодо змісту. Через це під час перекладу важливо не лише передати основний зміст, а й забезпечити прагматичний ефект, на який розраховує український читач. У роботі продемонстровано корпус із тридцяти англomовних назв та їхніх українських відповідників дібраних з різних українських видавництв.

Опрацювання корпусу показало, що чимало англійських назв будуються на негрозмізких, часто доволі лаконічних конструкціях. В українських відповідниках такі

заголовки здебільшого уточнюються або трохи розгортаються, особливо коли оригінал спирається на метафоричні, концептуально насичені вислови або культурні реалії. Це узгоджується з міркуванням Бейкер про важливість передати смислову домінанту навіть за умови мінімальних формальних змін [1, с. 92]. Згідно з цією теорією українська назва стає більш зрозумілою для широкої аудиторії та може натякати на тематику книги чи її практичну користь.

Водночас спостерігаються випадки, коли український заголовок відтворює ритміку й композицію оригіналу максимально близько. Це характерно для текстів, у яких авторська інтенція відіграє вирішальну роль або назва формує стиль книжки. Такі рішення відповідають функціональній позиції Норд, за якою заголовок має давати достатню орієнтацію, не відхиляючи читача від задуму автора [2, с. 76]. Подекуди застосовується такі перекладацькі стратегії як додавання чи конкретизація, надто коли англійська назва містить культурно марковані елементи. До прикладу, у “Five Days at Memorial” з українським відповідником “П’ять днів у меморіалі: життя та смерть у зруйнованій бурєю лікарні” застосовано додавання для деталізації події або для надання ширшого контексту потенційному читачеві. Так само й “The Wealth Money Can’t Buy” було також розширено до “Багатство, яке не купити за гроші. Вісім прихованих звичок, які допоможуть жити у справжньому достатку”, що призвело до більшої конкретизації смислу книжки. Такі трансформації узгоджуються з підходами І. Корунця та В. Карабана, які наголошували на впровадженні суттєвих змін в цільовому тексті, але при цьому збертали увагу на збереження адекватності й відповідності перекладу [3, с. 118–119; 4, с. 113].

Окремим чинником виявився видавничий вплив. У частині назв видно, що фінальне рішення формується у співпраці з редакторами, і саме видавнича стратегія визначає, наскільки зрозумілим та привабливим буде заголовок на українському ринку. Це особливо помітно у мотиваційній та бізнес-літературі. Наприклад, “Rework” подано як “Rework. Ця книжка змінить ваш погляд на бізнес”, а “The Next Conversation” адаптовано як “Наступна розмова. Перемагайте без суперечок”. Такі назви чітко орієнтовані на читача й відразу демонструють практичний характер тексту. Натомість англійські варіанти залишаються більш універсальними.

Узагальнення корпусу дало змогу визначити кілька моделей відтворення англійських назв. Встановлено, що провідну роль у перекладацьких рішеннях відіграють комунікативна функція книги, жанрова специфіка та очікування цільової аудиторії. Найчастіше застосовуються дослівний переклад, додавання, вилучення та прагматично вмотивована модуляція. Аргументовано, що оптимальний заголовок виникає тоді, коли змістове ядро поєднується з урахуванням ролі назви у формуванні інтересу майбутнього читача.

Джерела

1. Baker, M. (2011). *In other words: A coursebook on translation* (2nd ed.). Routledge.
2. Nord, C. (2019). *Paving the way to the text: Sources of a translation process*. Frank & Timme.
3. Корунець, І. В. (2008). *Вступ до перекладознавства*. Нова Книга.
4. Карабан, В. І. (1997). *Посібник з перекладу наукових і технічних текстів з англійської мови на українську* (частина 1). Нова Книга.

УДК 811.111:811.161.2]'25'37'42

Відтворення концепту FREEDOM в перекладі книги Т. Пікса “Churchill and Orwell: The Fight for Freedom” українською мовою

Козленко Владислава

Національний університет “Києво-Могилянська академія”

vladyslava.kozlenko@ukma.edu.ua

Ключові слова: концепт, когнітивна лінгвістика, переклад, вербалізація, freedom, свобода.

Когнітивна лінгвістика та перекладознавство є перспективними напрямками мовознавства в Україні та дослідження в межах цих галузей набувають широкої популярності в останні роки. І якщо до початку повномасштабного вторгнення фокус вітчизняних досліджень був зосереджений на широкому спектрі мовних концептів в українській та перекладній літературах, а також у медіа, то нині увага зміщується до того, як у текстах різного спрямування вербалізуються явища, актуальні в контексті сучасної українсько-російської війни. Праці, які здійснено на перетині двох вищезгаданих напрямів, часто зосереджуються на аналізі концептів в іншомовному тексті й дослідженні засобів української мови, які б могли коректно й якнайповніше передати зміст досліджуваних понять у перекладі.

Серед концептів, що набувають особливої актуальності в дослідженнях періоду російсько-української війни, є концепт СВОБОДА, а також його пряма номінація FREEDOM у текстах англійською мовою.

За визначенням О. Селіванової, концепт є інформаційною структурою свідомості, різносубстратною, певним чином організованою одиницею пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії окремих психічних функцій свідомості й позасвідомого [1, с. 256]. Працюючи з перекладом іншомовного тексту важливо враховувати фактор відмінностей у культурних досвідах, а саме те, що знання про окремий об'єкт варіюватимуться від одного мовного середовища до